

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k následujícím tématům

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013)

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu s názvem Spolupráce, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Myšlenky, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Lidé, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Kapacity, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 v konečném znění

(2006/C 185/02)

Dne 14. listopadu 2005 se Rada, v souladu s článkem 166 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2006. Zpravodajem byl pan WOLF, spoluzpravodajem pan PEZZINI.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 132 hlasy pro a 2 hlasy proti.

1. Shrnutí

v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU.

1.1 Návrhy Komise se týkají obsahu výzkumu resp. oblastí výzkumu v návrzích Komise, k nimž se Výbor již vyjádřil a které se vztahují k sedmému rámcovému programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k sedmému rámcovému programu Euratom (2007-2011). Předkládané stanovisko Výboru je tedy doplněním již předloženého stanoviska k oběma rámcovým programům.

1.2 Tam Výbor doporučil, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici

1.3 Cíl stanovený v Lisabonské strategii, aby se z Evropy stala přední hospodářská základna, vyžaduje totiž významné posílení investic do výzkumu a vývoje. Zde Evropa soutěží nejen se zeměmi jako USA, Japonsko a Korea, ale také s Čínou, Indií a Brazílií. USA a Japonsko nedávno stanovily investice do výzkumu a vývoje svou národní prioritou k posílení mezinárodní konkurenceschopnosti a poskytly odpovídající prostředky. Cíl investovat 3 % HNP EU do výzkumu a vývoje, který v zájmu podpory Lisabonské strategie schválila Rada na svém zasedání v Barceloně a kterého ještě nebylo dosaženo, je tedy vzhledem k pokračujícímu globálnímu vývoji „pohyblivým cílem“ (moving target). Kdo ho dosáhne příliš pozdě, nemusí být mezi prvními.

1.4 V souvislosti s celkovým rozpočtem EU, který Rada mezitím přijala, a s jeho dopadem na rozpočet pro výzkum, zdůrazňuje Výbor své doporučení přidělit oblasti výzkumu a vývoje značně vyšší podíl – přibližně 8 % – a začít dříve s navýšením, jež Rada naplánovala ve svém rozhodnutí, a v žádném případě jej neuskutečňovat až za sedm let.

1.5 Jádrem návrhů Komise je specifický program Spolu-práce. Výbor je pro podporu důležitých oblastí výzkumu, jež program obsahuje, jako je energetika, zdraví, informační technologie, nanotechnologie, životní prostředí, doprava, sociální, ekonomické a humanitní vědy i nová témata vesmír a bezpečnost. Podrobněji je to komentováno v kapitole 4, přičemž v určitých případech je doporučováno relativní posílení.

1.6 Výbor obecně doporučuje nepřidělovat k různým oblastem pevné rozpočtové prostředky, ale umožnit co největší flexibilitu. To by mělo zajistit, že Komise bude moci během provádění programů rychle a bez dalších politických kroků reagovat na posun významu, k němuž by v mezidobí mohlo dojít, na nově vyvstávající otázky nebo na restrukturalizace, jež se z důvodu průřezového charakteru mnoha programů budou jevit jako nutné.

1.7 Výbor znovu vyjadřuje svou podporu specifickému programu Myšlenky. Jeho výzvu vidí – kromě přiměřených prostředků – v první řadě ve výběrovém řízení pro žádosti o podporu a v řízení programu. Vítá skutečnost, že tento náročný úkol má převzít samostatná Evropská výzkumná rada (European Research Council, ERC).

1.8 Výbor několikrát zdůraznil, že klíč k úspěšnějšímu a konkurenceschopnějšímu evropskému výzkumu a vývoji spočívá – vedle kvalitního přístrojového vybavení, finanční podpory a přiměřených rámcových podmínek – v dostatečném počtu vysoce kvalifikovaných, kreativních vědců. Specifický program Lidé se týká těch opatření, s nimiž by se Komise tomuto cíli chtěla přiblížit. Tato opatření jsou Výborem důrazně podporována. Výbor navíc odkazuje na své dřívější poznámky k Evropské chartě pro výzkumné pracovníky, již zveřejnila Komise.

1.9 Specifický program Kapacity je velmi dobrým příkladem pro subsidiární úkoly Společenství. Týká se zejména těch infrastruktur výzkumu (velké přístroje, vědecké nástroje, počítače atd.), u nichž náklady a využitelnost přesahují schopnosti jednotlivého členského státu. Také podprogram Výzkum ve prospěch MSP, jež je zde zařazen, odpovídá dřívějším doporučením Výboru zapojit malé a střední podniky do inovačního procesu větší měrou.

1.10 Výbor závěrem odkazuje na své dřívější doporučení značně snížit administrativní zatížení žadatele, zjednodušit postupy a zároveň poskytnout nejvyšší míru kontinuity, co se týče nástrojů podpory a postupů při přidělování.

2. Úvod

2.1 Návrhy, které **Komise předložila** a které se nacházejí v sedmi samostatných dokumentech, doplňují návrh Komise ⁽¹⁾ k sedmému rámcovému programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k sedmému rámcovému programu Euratom (2007-2011) a poskytují **podrobné informace o obsahu výzkumu resp. oblastech výzkumu plánovaných podpůrných opatření**.

2.1.1 U **zde předkládaného stanoviska Výboru** se tedy jedná o **doplňující, kompaktní úpravu již předloženého stanoviska** ⁽²⁾ pro přijetí usnesení o sedmém rámcovém programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k programu Euratom (2007-2011) i s jejich poznámkami a doporučeními.

2.1.2 Ve zdejším stanovisku jde tedy v **první řadě o obsah výzkumu, ne o struktury a nástroje**. Proto se např. znovu nezabývá otázkou optimalizace inovačního trojúhelníku „základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj“, ani doporučením, aby zaměstnanci Komise, kteří mají program na starosti, byli i v budoucnosti odborníky, kteří mají s výzkumem zkušenosti a s příslušným odborným tématem jsou velmi dobře obeznámeni, což vyžaduje dostatečnou personální kontinuitu. Těmito hledisky se podrobně zabývala předešlá stanoviska ⁽³⁾.

2.1.3 Mělo by se však hned v úvodu upozornit na důležité hledisko, které se týká **přidělování rozpočtu** jednotlivým prvkům programů resp. jejich členění. V tomto ohledu již Výbor doporučil uplatnit **co největší flexibilitu**, aby Komise mohla během provádění programů rychle a bez dalších politických kroků reagovat na posun významu, k němuž by v mezidobí mohlo dojít, na nově vyvstávající otázky nebo na restrukturalizace, jež se z důvodu průřezového charakteru mnoha programů budou jevit jako nutné.

2.2 Pro rozpočty na oba rámcové programy navrhla Komise navýšení na celkovou částku 72,7 ⁽⁴⁾ miliard eur. To by však stále bylo pod osmiprocentní hranicí celkového rozpočtu EU na období 2007-2013, která činí 1 025 miliard eur. Ve svém výše uvedeném stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj Výbor doporučil, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119 v konečném znění/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS).

⁽²⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽³⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005 „Směry politiky Evropské Unie pro podporu výzkumu“ a Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽⁴⁾ Cenový základ 2005 bez inflační úpravy; podle inflační indexace existující rozdílné číselné údaje.

2.2.1 Evropská rada se však dne 19. prosince 2005 dohodla na celkovém rozpočtu EU ve výši pouze 862,4 ⁽⁵⁾ miliard eur. Z toho důvodu by také rozpočet EU na výzkum mohl být (%) značně nižší, než jak navrhla Komise, „podle názoru Evropské rady ⁽⁷⁾ by však prostředky EU na výzkum měly být navýšeny tak, aby dostupné prostředky v roce 2013 byly reálně o 75 % vyšší než v roce 2006.“ K tomu Komise vypracuje revidovaný návrh odpovídající tomuto úkolu. Politický rozhodovací proces o těchto obou rámcových programech není tedy ještě uzavřen.

2.2.2 Cíl stanovený v Lisabonské strategii, aby se z Evropy stala přední hospodářská základna, vyžaduje totiž významné posílení investic do výzkumu a vývoje. Zde Evropa soutěží nejen se zeměmi jako USA, Japonsko a Korea, ale také s Čínou, Indií a Brazílií. USA a Japonsko nedávno stanovily investice do výzkumu a vývoje svou národní prioritou k posílení mezinárodní konkurenceschopnosti a poskytly odpovídající prostředky. Cíl investovat 3 % HNP EU do výzkumu a vývoje, který v zájmu podpory Lisabonské strategie schválila Rada na svém zasedání v Barceloně a kterého ještě nebylo dosaženo, je tedy vzhledem k pokračujícímu globálnímu vývoji „pohyblivým cílem“ (moving target). Kdo ho dosáhne příliš pozdě, nemusí být mezi prvními.

2.3 S ohledem na současnou situaci považuje Výbor za nutné ještě jednou citovat ze svého výše uvedeného stanoviska a znovu upozornit na to, že (1.) dostatečně podporovaný, účinný a špičkový výzkum a vývoj jsou významným základem a předpokladem pro inovaci, konkurenceschopnost a blahobyt, a díky tomu také pro kulturní rozvoj a sociální služby, že (2.) návrh Komise (...) je **minimálním vkladem (který by měl v dlouhodobějším horizontu ještě stoupat) do snah neriskovat pozici Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak ji udržet a posílit** a že (3.) **lisabonské cíle nejsou** bez tohoto předpokladu ani v delším časovém horizontu **dosažitelné**.

2.4 Výbor opakuje své upozornění, že evropská spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje je účinným **katalyzátorem evropské integrace a soudržnosti**. Ve fázi, kdy Evropská unie bojuje o přijetí své ústavy ze strany občanů, je to obzvláště důležité hledisko. V neposlední řadě má dostatečný výzkum a vývoj zásadní význam nejen pro lisabonské cíle, ale také pro řešení otázek a problémů, jež vyvstávají např. v oblasti zdraví, zásobování energií, životního prostředí atd.

2.5 Výbor tedy znovu zdůrazňuje své doporučení přidělit z dohodnutého **celkového rozpočtu EU** oblasti výzkumu a vývoje značně vyšší podíl – **přibližně 8 %** –

a začít dříve s navýšením, jež Rada naplánovala ve svém rozhodnutí, a v žádném případě jej neuskutečňovat až za sedm let.

2.6 Výbor vzal na vědomí návrh Komise ⁽⁸⁾ zřídit **Evropský technologický institut (ETI)**. Aniž bychom se zde již vyjadřovali k obsahu tohoto návrhu, je třeba poznamenat, že potřebné výdaje by v žádném případě neměly být vynakládány na úkor rozpočtu zde uvážených specifických programů.

2.7 Výbor zároveň odkazuje na své dřívější doporučení **značně snížit administrativní zatížení** žadatele, **zjednodušit postupy** a zároveň poskytnout nejvyšší míru kontinuity, co se týče nástrojů podpory a postupů při přidělování. Výbor se k tomuto bodu ještě vyjádří podrobněji, až se bude zabývat návrhy Komise k „pravidlům pro účast“ ⁽⁹⁾.

3. Obsah návrhů Komise ⁽¹⁰⁾

3.1 Návrhy Komise obsahují a specifikují celkovou oblast toho, co má být v sedmém rámcovém programu a programu Euratom zkoumáno a rozvíjeno – tedy souhrn oblastí, obsahů, metod a pomocných prostředků výzkumu. K tomu se navrhuje, jak má přispět Společné výzkumné středisko. Předkládají se opatření na získání a posílení potřebného lidského potenciálu. Jedná se celkem o sedm dokumentů Komise, jež obsáhle objasňují i jednotlivé příslušné podprogramy.

3.2 Souhrnně je možné tyto dokumenty rozdělit následovně, uvedená procenta udávají příslušný podíl z celkového rozpočtu.

A – k rámcovému programu VaV (celkový rozpočet 72 726 milionů eur) 2007 – 2013

Spolupráce	61,1%
Myšlenky	16,3%
Lidé	9,8%
Kapacity	10,3%
Nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska	2,5%

B – k rámcovému programu Euratom (celkový rozpočet 3 092 milionů eur) 2007 – 2011

Výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy	69,8%
Jaderné štěpení a radiační ochrana	12,8%
Jaderné činnosti Společného výzkumného střediska	17,4%

3.3 Podrobné objasnění návrhů Komise se nachází v kapitole 3 stanoviska k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj (CESE 1484/2005).

⁽⁵⁾ Cenový základ 2005.

⁽⁶⁾ Současné odhady se pohybují okolo 49,5 miliard eur (např. Frankfurter Allgemeine Zeitung č. 11 2006, s. 14).

⁽⁷⁾ RADA EVROPSKÉ UNIE 1591505, CADREFIN 268, odstavec 10, 19. prosince 2005.

⁽⁸⁾ Tisková zpráva, IP/06/201, 22. února 2006.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 705 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Viz také kapitola 3 Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

4. Poznámky Výboru

4.1 Následující poznámky se zakládají na obsahu kapitol 4 – 6 výše uvedeného stanoviska k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj a bez jejich znalosti jsou těžko srozumitelné.

4.1.1 Výbor podporuje Komisi v jejím záměru zohledňovat průřezový charakter mnoha prvků programu a podporovat víceoborovost pomocí přístupů, jež přesahují jednotlivá témata.

4.1.2 Navíc se Výbor zabýval otázkou, zda by dílčí oblasti výzkumných prací, jež k těmto průřezovým tématům patří, např. IKT v lékařství, měly být svázány spíše s IKT nebo by měly místo toho být zařazeny do podprogramu zdraví. Doporučuje tedy vlastně, aby u IKT byla část plánovaných aktivit přiřazena spíše k odborně zaměřeným podprogramům jako např. zdraví, energetika, doprava nebo popř. také sociální vědy, neboť se tak do popředí dostanou odborné problémy.

4.1.3 Tato otázka nemůže být zodpovězena všeobecně, ale v jednotlivých případech by se mělo vycházet z toho, kde je na jedné straně možné očekávat nejvíce metodických synergií a kde na straně druhé může být zaručeno nejlepší spojení s příslušnou konkrétní problematikou. Výbor opakuje své doporučení v každém případě „*se postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení.*“

4.1.4 Výbor vítá také záměr Komise přistupovat flexibilně k rysujícím se potřebám, novým poznatkům a návrhům i nepředvídaným politickým požadavkům. Podpora a koordinace výzkumu a vývoje v předkonkurenčním stádiu ze strany Komise přispějí k posílení pozice EU v oblasti konkurence.

4.2 Spolupráce – nejdůležitější část programu

4.2.1 **Zdraví.** Výbor zdůrazňuje nutný široký přístup od přípravy na epidemie a pandemie popř. ochrany před nimi až po zohlednění demografického vývoje se všemi sociálními a zdravotními průvodními jevy a dlouhodobými důsledky včetně výzkumu jevů stárnutí a výzkumu zdravotně postižených osob – tato oblast má také samostatné např. sociální nebo technické nároky, jež přesahují otázky zdraví. Výbor podporuje záměr Komise nezanedbávat přitom ani výzkum vzácných nemocí. Program by měl zahrnovat všechny příslušné vědeckotechnické oblasti – včetně biotechnologie, genomiky, výzkumu kmenových buněk a jiných víceoborových přístupů i otázky potřebné kvalitativní a sociální úrovně. To se týká i biologicko-lékařského výzkumu na univerzitách, klinikách a veřejně financovaných výzkumných zařízeních a také posílení konkurenceschopnosti evropského lékařsko-farmaceutického průmyslu. Výbor proto doporučuje s navrhovaným programovým rámcem souhlasit. Výzkum a vývoj v oblasti zdraví je evropským, dokonce světovým, prioritním zájmem.

4.2.2 **Potraviny, zemědělství a biotechnologie** (biotechnologie je i důležitou metodou pro téma zdraví, odstavec 4.2.1). Výbor v tomto programu vidí správnou snahu o vybudování popř. udržení evropského znalostního biologického hospodářství. Cílem je použití věd o živé přírodě a technologií pro poskytnutí ekologických a konkurenceschopných produktů a procesů v zemědělství, rybolovu, akvakultuře, potravinářském, zdravotnickém a lesnickém průmyslu i příbuzných průmyslových odvětvích. S ohledem na obzvláště silnou zemědělskou konkurenci se zeměmi jako např. Brazílie jde rovněž o velmi důležitou oblast. Novou možnou oblastí rozvoje by mohlo být pěstování rostlin, jež přispívají k čištění kontaminované půdy tím, že přijímají škodlivé látky, anebo alternativně rostlin, které z kontaminované půdy žádné škodlivé látky nepřijímají, a proto mohou být bez rizika použity.

4.2.3 **Informační a komunikační technologie IKT.** Produkty a služby v oblasti IKT obohatily a změnily revolučním způsobem vědu, techniku, správu a dokonce každodenní život občanů. Téma IKT představuje z hlediska poměrných rozpočtových prostředků i rozmanitosti úkolů nejobsáhlejší část programu Spolupráce, která zasahuje nebo může zasahovat do všech ostatních oblastí. Cílem je poskytnout inovační produkty a služby s podporou IKT ve vědě, technice, správě a logistice. Program IKT sahá tedy od vývoje nového hardwaru (příčemž např. vývoj čipů vykazuje jasné krytí s programem nanotechnologie), hardwarových systémů a sítí až po nové nástroje programování, přičemž by se důraz měl klást na dostupnost služeb IKT pro všechny skupiny obyvatel. Výbor zároveň odkazuje na své poznámky v odstavci 4.1.2. V této souvislosti záleží přímo na plnění těchto služeb, totiž nakolik program IKT přispěje k dalším programům i v budoucnosti a zda může skutečně zdůvodnit svůj mimořádný rozsah.

4.2.4 **Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie.** I zde se jedná o novou, obzvláště inovační oblast⁽¹⁾, která na křižovatce mezi základním výzkumem a aplikací vyšla z mnoha kořenů a rozvětvení fyzikálního a chemického výzkumu a technologie. Má potenciál vytvářet v mnoha oblastech techniky nové nebo vylepšené produkty a postupy. Je to však zároveň tak rozmanitá a rozvětvená oblast, že je potřeba mít velký přehled, aby bylo možno rozeznat a využít společné rysy a propojení této disciplíny, která sahá od atomové fyziky až po plazmovou technologii, od nanomechaniky až po zušlechťování textilu. Protože se nanoprocesy odehrávají v mikroskopickém rozměru, který je jen těžko přístupný představivosti občanů, vyžaduje toto téma od počátku konstruktivní dialog se spotřebiteli, aby se poznalo a vyloučilo ohrožení, ale na druhé straně také rozptýlily neopodstatněné obavy. Proto velmi vítáme a podporujeme velké nasazení Komise, které zahrnuje i snahu o zprostředkování znalostí.

(1) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

4.2.5 Energetika. Výbor opakovaně poukázal na klíčové téma energetiky a vyjádřil se k němu v mnoha specifických stanoviscích, přičemž zdůraznil i značnou nutnost výzkumu⁽¹²⁾. Ze střednědobého až dlouhodobého hlediska hrozí velmi vážný energetický problém⁽¹³⁾. To se týká jak očekávaného úbytku zdrojů, zdražování u „klasických“ zdrojů energie – ropy a zemního plynu – a kritické jistoty zásobování Evropy těmito zdroji energie, tak většinou globálních dopadů využívání energie na životní prostředí, zejména na podnebí. Řešení energetického problému může vzejít pouze z vylepšených nebo nových, a zároveň cenově co nejvýhodnějších, technologií. Klíčem je energetický výzkum. Ten musí zahrnovat všechna témata⁽¹⁴⁾ od lepšího zpřístupnění – a uchování – ekologických zdrojů energie až po techniky energetických úspor a účinnějšího využívání energie včetně postupů směřujících k částečnému nebo úplnému zachytávání a uchování klimatických plynů. Obzvláště důležitý je také přechod k vysoce účinným elektrárnám na výrobu elektrického proudu. Výbor považuje návrhy Komise k tomuto tématu za správné a vyvážené, je však velmi znepokojen tím, že plánovaný podíl rozpočtu je vzhledem k životně důležitému významu tohoto úkolu příliš nízký. Výbor zde doručuje přímě-
řený nárůst.

4.2.6 Životní prostředí (včetně změny klimatu). Pro kvalitu života a předpoklady k životu dnešní a budoucí generace má ochrana životního prostředí klíčový význam. Rozesnat a vyřešit problémy s tím spojené – ať už jsou dány člověkem nebo přírodou – je obzvláště ambiciózní a možná i životně důležitý cíl. Tento úkol je těsně spojen s otázkami nejrůznějších výzkumných a politických oblastí: hospodářská politika, energetická politika, zdravotní politika, zemědělská politika včetně kontrolní úlohy a z důvodu globálního aspektu i včetně mezinárodních dohod. Zatímco environmentální výzkum je zaměřen spíše na to, aby rozpoznal resp. dokázal rozpoznat různé problémy a jejich příčiny, hledání řešení se odehrává spíše v jiných tematických oblastech, zejména v oblasti energetiky. To by se mělo zohlednit pomocí rozpočtové flexibility.

4.2.7 Doprava (včetně letectví). Evropské dopravní systémy jsou důležitým prvkem hospodářské a sociální prosperity v Evropě a její soudržnosti. Podprogram Doprava slouží k rozvoji integrovaných, ekologických, inteligentních a bezpečných celoevropských dopravních systémů a dopravních prostředků. Proto se zabývá konkrétními technickými a logistickými rozvojovými cíli různých dopravních prostředků a dopravních systémů. Rozvoj/další rozvoj energeticky úsporných a nízkoemisních dopravních prostředků (letadla, automobily atd.) je vědecko-technický úkol, jež je spojen s podprogramem Energetika a životní prostředí a do něhož by mohly být zapojeny i MSP. Významným nástrojem jsou příslušné technologické platformy (ACARE pro letectví a leteckou dopravu, ERRAC pro železniční dopravu, ERTRAC pro silniční dopravu, WATERBORNE pro lodní dopravu, vodíkové a palivové články). Vzhledem k důležitosti (i pro nové

členské státy) funkční evropské dopravní sítě a stále narůstajícímu celkovému objemu dopravy – zde je aktuálním a významným úkolem také předcházení dopravním zácpám – i vzhledem k jeho významu pro evropskou konkurenceschopnost (a jeho dopadu na životní prostředí) je cíl tohoto podprogramu rovněž důležitý a podle toho je i podporován.

4.2.8 Sociálně-ekonomické a humanitní vědy

4.2.8.1 Výbor se domnívá, že cílem tohoto programu by mělo být přispění k úplnému pochopení komplexních, navzájem propojených socioekonomických, právních a kulturních výzev Evropy, včetně otázky týkající se historických kořenů a společných rysů Evropy i jejích hranic a sousedů. Obzvláště významným úkolem pro duchovní základ a tvorbu identity Společenství, který se týká i vzájemného chování členských států a evropských občanů, by bylo dojít ke společnému, tedy pro všechny členské státy stejnému, popisu a hodnocení evropské historie a tento výsledek učinit základem učiva v hodinách dějepisu v členských státech popř. posílit stávající tendence.

4.2.8.2 Tato tematická oblast však zahrnuje i aspekty, jako je hospodářská, finanční a daňová politika, vědecká politika, růst, zaměstnanost a konkurenceschopnost, sociální soudržnost a udržitelnost, kvalita života, vzdělávání, kulturní a právně politické otázky i globální propojení. Jsou zde obsaženy i speciální výzvy moderní společnosti, např. demografický vývoj (fakta, důsledky, opatření), migrace, sociální vyloučení, kulturní rozdělení i vývoj směrem ke znalostní společnosti. Za účelem posílení a profilování soudržnosti tohoto podprogramu Výbor doporučuje vyjmout z programu Kapacity program Věda ve společnosti a zařadit jej do podprogramu Sociálně-ekonomické a humanitní vědy, který neslouží zprostředkování vědy a lepšímu porozumění mezi vědou a společností (viz také odstavec 4.5.3), nýbrž výzkumu vztahů mezi vědou a společností. Všeobecně považuje Výbor podprogram Sociálně-ekonomické a humanitní vědy za velmi důležitý zejména proto, že hraje rozhodující roli i pro politické konzultace; měl by být doplněn o některá výše uvedená témata, a bude-li třeba, také relativně posílen.

4.2.9 Bezpečnost a vesmír

Bezpečnost i vesmír jsou důležitá témata, jež Výbor podporuje.

4.2.9.1 Občané západního světa si otázku dostatečné bezpečnosti z důvodu teroristických útoků v posledních letech uvědomili ještě více; tato otázka vyžaduje široký právní, sociální, kulturní, ale i technicko-vědecký přístup. Téma bezpečnosti a výzkumu v této oblasti se však neomezuje pouze na společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, ale týká se i oblastí jako doprava, zdraví (např. EU programy zdravotního zabezpečení), ochrana před katastrofami (např. přírodní katastrofy a průmyslové nehody), energetika a životní prostředí.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002; Úř. věst. C 28, 3.2.2006; Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽¹³⁾ Viz předešlá poznámka pod čarou.

⁽¹⁴⁾ K programu EURATOM viz kapitola 4.6.

4.2.9.2 Ohromné pokroky v oblasti **průzkumu vesmíru** a vesmírné technologie se do povědomí občanů dostaly dosud jen částečně. Mají geostrategický význam i význam pro pochopení světa; pozorování oblohy a z něj vzešlé pochopení např. pohybu planet bylo konec konců rozhodujícím výchozím bodem moderní přírodní vědy. Průzkum vesmíru a vesmírná technologie jsou navíc průkopnickou oblastí pro rozvoj inovačních technik. U průzkumu vesmíru považuje Výbor za nutnou vyváženou spolupráci plánovaného programu s již existujícími evropskými organizacemi jako ESA a ESO.

4.3 **Myšlenky.** Zde Komise se svou podporou výzkumu vstupuje na úrodnou panenskou půdu. I toto Výbor několikrát uvítal⁽¹⁵⁾. Pomocí podpory návrhů na výzkum, jež v evropské konkurenci vynikají, a při odbourání dosud obvyklé podmínky přeshraniční spolupráce je excelence možná, viditelná a tím i přitažlivá pro přední evropské a mezinárodní vědce. Vytváří se tak obzvláště úrodná půda pro inovace. V této souvislosti Výbor znovu zdůrazňuje, že za účelem překonání průměru je třeba brát v potaz i riziko neúspěchu. Problém tedy spočívá – vedle přiměřené finanční podpory programu – v první řadě ve výběrovém řízení a správě tohoto programu. Výbor tedy považuje za správné, aby tento náročný úkol převzalo samostatné gremium složené z obzvláště úspěšných a vážených, osobně pověřených vědců: Evropská výzkumná rada (European Research Council, ERC).

4.4 **Lidé.** Výbor několikrát zdůraznil⁽¹⁶⁾, že klíč k úspěšnějšímu a konkurenceschopnějšímu evropskému výzkumu a vývoji leží – vedle kvalitního přístrojového vybavení, finanční podpory – v dostatečném počtu vysoce kvalifikovaných, kreativních vědců. Zájem o vědu a techniku se musí probouzet již u dětí a mladistvých, aby nadaní jedinci započali v dostatečném počtu odpovídající, velmi těžké a namáhavé, studium a také je dokončili.

4.4.1 Na klíčovou funkci univerzit jako výzkumných a vzdělávacích institucí a na jejich neuspokojivou situaci v Evropě poukázal Výbor již ve svém stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj⁽¹⁷⁾. Musí být mj. zajištěno i to, aby doktorandská práce, jež je pro kariéru v oblasti výzkumu důležitá, mohla být vypracována za přiměřených odborných a osobních rámcových podmínek⁽¹⁸⁾. Po ukončení vynikajícího vzdělání je pak zapotřebí mezinárodní zkušenosti, atraktivního zájmu pro výzkum s dostatečně volným polem působnosti a mezinárodně konkurenceschopné smlouvy a plánování kariéry. (K příslušné Evropské chartě pro výzkumné pracovníky se Výbor již částečně pozitivně a částečně kriticky vyjádřil⁽¹⁹⁾).

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004 - Výzkumní pracovníci v Evropském výzkumném prostoru: Jedno povolání, mnoho uplatnění.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, odstavec 4.12.2.

⁽¹⁸⁾ Viz mj. kapitola 5.6 v odkazu poznámky pod čarou 11.

⁽¹⁹⁾ Odstavec 4.13.2 Úř. věst. C 65, 17.3.2006 a odstavec 5.1.5 Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

4.4.2 V souvislosti s mezinárodní mobilitou výzkumných pracovníků, jež je pro vědu a výzkum důležitá a jež se odehrává zejména mezi státy na tomto poli obzvláště výkonnými, je třeba se postarat o to, aby nedošlo k jednostrannému odlivu mozků; i osobní příjmy musejí být tedy mj. nastaveny tak, aby např. také přední američtí vědci mohli být přiváděni do Evropy, což je v současnosti stěží možné. Výbor proto podporuje tento opakovaně zdůrazňovaný cíl Komise zavádět nutné nástroje a rámcové podmínky a také u členských států ovlivňovat to, aby používaly nástroje, jež byly navrženy v programu Lidé a jež jsou už dnes částečně k dispozici. Pro evropský výzkumný prostor je navíc obzvláště důležité vytvářet atraktivní podmínky mobility a odstraňovat překážky. Je třeba uvítat, že Komise tento cíl důrazně sleduje.

4.5 **Kapacity.** Tento program je dobrým příkladem pro subsidiární úkoly Společenství.

4.5.1 Týká se zejména cíle, který spočívá ve vývoji/instalaci, využití a optimalizaci – na úrovni Společenství – těch infrastruktur výzkumu (velké přístroje, vědecké nástroje, počítače atd.), u nichž náklady a využitelnost přesahují schopnosti jednotlivého členského státu. Výbor přitom vítá skutečnost, že podle jeho dřívějšího doporučení bude u návrhu odpovídajících projektů dána přednost postupu „bottom-up“.

4.5.2 I další úkoly uvedené v programu Kapacity, např. Výzkum ve prospěch malých a středních podniků, Sdružení malých a středních podniků nebo Regiony znalostí a Uvolnění a rozvíjení výzkumného potenciálu v „konvergenčních“ a nejvzdálenějších regionech EU, jsou velmi důležitými úkoly, které mají význam zejména pro nové členské státy a MSP.

4.5.3 Podprogram Věda ve společnosti má podnítit harmonickou integraci vědeckých a technologických snah a s nimi spojených výzkumných politik do evropské sociální sítě. Jedná se přitom o schopnost vytvářet vědomosti, využívat je, rozšiřovat a vytvářet inovace. Na jedné straně je cílem tohoto podprogramu zprostředkovat občanům obraz vědy, vědců a jejich výsledků. Výbor tyto cíle vítá; a především v šíření vědomostí vidí důležitou kulturní úlohu, jež podporuje inovaci. Na druhé straně je třeba zjistit, proč někteří občané k vědě (nebo jejím částem), její metodice a možným důsledkům přistupují skepticky. Podle názoru Výboru by toto téma mělo být v první řadě začleněno do sociologické výzkumné práce ve speciálním programu Spolupráce a v jeho rámci do podprogramu Socioekonomické a humanitní vědy, a tedy projednáváno v širším kontextu evropské spolupráce, který je programem stanoven.

4.6 Program EURATOM

Výbor zde nejprve odkazuje na své podrobné objasnění ve stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj a k programu EURATOM a také na své poznámky ke specifickému podprogramu Energetika.

4.6.1 Ve **výzkumu v oblasti energie z jaderné syntézy** ⁽²⁰⁾ nyní platí: (i) připravit a provést výstavbu ITER, (ii) podniknout veškeré přípravy na jeho využití – včetně vzdělání a odborné přípravy vědeckého personálu, začlenění a mobilizace výzkumného potenciálu tzv. přidružených laboratoří členských států a mezinárodní dělby práce, (iii) urychlit technologický rozvoj (zejména materiál a jaderný palivový cyklus) ve směru DEMO a (iv) prozkoumat a optimalizovat různé (magnetické) systémy uzavření. ITER a další vývoj musí mít své místo ve výzkumných střediscích členských států a musí být jimi podporován. Návrhy Komise odpovídají těmto úkolům a přijatým mezinárodním závazkům; Výbor je plně podporuje.

4.6.2 U **jaderného štěpení** ⁽²¹⁾ nyní platí: (i) dále zkoumat a zvyšovat bezpečnost stávajících jaderných elektráren (je to převážně úloha průmyslových výrobců a provozovatelů) a (ii) vytvářet nové reaktorové koncepce s ještě lepšími bezpečnostními vlastnostmi, lepším využitím paliva a lepší likvidací odpadu. To zahrnuje i výzkum za účelem přeměny spotřebovaného paliva (transmutace, recyklace). Dále je třeba (iii) vyřešit a na politické úrovni přijmout otázku konečného uskladnění, (iv) podporovat snahy o nešíření materiálu na výrobu jaderných zbraní a (v) dosáhnout dalšího objasnění o biologickém účinku (nízkých) dávek záření ⁽²²⁾ a vyvinout odpovídající měřicí techniky (zejména osobní dozimetrie). Za tímto účelem je důležitým dílčím úkolem vzdělávání příslušných odborníků, tedy dostatečného počtu nástupců. Výbor je znepokojen nedostatkem nástupců v některých členských státech a mizejícími odbornými znalostmi a dává na zvážení, zda by se s ohledem na předvídatelné dlouhodobé a globální využívání jaderné energie těmto důležitým otázkám neměla věnovat větší pozornost.

4.7 Společné výzkumné středisko (SVS)

4.7.1 SVS se oprávněně zapojuje do činností sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) i sedmého rámcového programu Euratom (2007-2011). Právě

proto, že SVS je přiřazeno přímo Komisi a proto, že právě v tom spočívá jeho síla pro politické konzultace a flexibilní použitelnost, je třeba zajistit, aby středisko podléhalo vysokým a transparentním standardům, jež jsou požadovány pro všechna výzkumná zařízení členských států, co se týče mezinárodního odborného posuzování, konkurence, odvolacího řízení/personální politiky a monitorování, a že bude začleněno do mezinárodní vědecké obce. Výbor takové začlenění považuje za velmi důležité i s ohledem na sociální, ekonomické a humanitní vědy uvedené výše.

4.7.2 K jeho úkolům v rámci sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) patří pro Společenství významné všeobecné téma udržitelného rozvoje (např. ochrana klimatu, výživa, energetika, doprava, chemikálie, dekontaminace). To zahrnuje vypracování vědeckotechnických referenčních údajů pro různé oblasti monitorování životního prostředí a potravin; v tom také spočívá hodnotný přínos k vypracování právních předpisů Společenství. Dalším úkolem Společenství je tvorba a šíření mezinárodně uznávaných referenčních podkladů a podpora společného evropského měřicího systému. To by mohlo zahrnovat koordinaci národních ústavů pro metrologii (nauka o měření) s rozdělením úkolů a standardizaci při současném zapojení se do jejich programů. Ve smyslu evropského vnitřního trhu a evropské integrace obecně by se mohlo zvážet, zda by při zapojení příslušných národních laboratoří a institucí jako CEN nebo CELENEC a příslušných průmyslových odvětví a Společného výzkumného střediska neměl být vytvořen Evropský standardizační úřad (European Bureau of Standards).

4.7.3 Je správné, že SVS v rámci sedmého rámcového programu Euratom (2007-2011) podporuje proces tvorby politiky v oblasti jaderné energie, včetně provádění a sledování stávajících strategií a reagování na nové požadavky. Výbor považuje za správné rovněž zaměření „jaderného“ programu SVS na témata likvidace odpadu, bezpečnosti a sledování (příčemž i tyto činnosti jsou propojeny a koordinovány s příslušnými činnostmi členských států); právě v nich spočívají jednak obavy občanů, jednak nutnost spolehlivých řešení. Dle názoru Výboru je obzvláště důležité (dále) rozvíjet postupy umožňující ještě lepší sledování nešíření materiálů či technologií na výrobu jaderných zbraní.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 133, 6.6.2003; Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽²²⁾ Viz např. RTD info č. 47, Evropská komise, leden 2006.